

LITERÁRNA TVORBA OL'GY TEXTORISOVEJ (130 ROKOV OD JEJ NARODENIA)

MGR. MÁRIA PITÁKOVÁ, PHD.

Ol'ga Textorisová was a writer who dedicated her whole life to educating youth. She spent a part of her life abroad, in Croatia. In addition to her profession as a teacher, she devoted her leisure time to writing. She published her short stories under pseudonyms, especially in the magazine Dennica. Among other things, she addressed the position of women in society throughout her works. She also dealt with literature for children. Posthumously, the lectures she gave in her home village of Blatnica were published.

Keywords: Ol'ga Textorisová; education; emancipation; novellas; Dennica (magazine); teacher

- maria.pitakova@snk.sk
- Slovenská národná knižnica
Odbor správy HKD a HKF
- www.snk.sk

ŽIVOTNÁ PÚŤ

Oľga Textorisová (1880 – 1938) bola jednou z autoriek, ktoré v dobovej tlači vystupovali iba pod pseudonymami a ktoré ostali mimo pozornosti výkladových syntéz dejín slovenskej literatúry.

Napriek tomu, že jej otec pracoval ako advokát, vyrastala v skromných pomeroch. V rokoch 1890 – 1891 navštevovala meštiansku školu v Martine. V roku 1904 zmaturovala a začala pôsobiť ako učiteľka najskôr v Krpelanoch, neskôr v Blatnici.

Bola národne angažovaná učiteľka a spisovateľka, ktorá na protest proti maďarizačnému tlaku odišla v roku 1907 do dolnozemskej Starej Pazovy, kde pôsobila až do roku 1919.¹ Pomery tu neboli také neznesiteľné ako v Turci, na ktorom veľmi záležalo maďarskej politike. Z blatnických hôr, ktoré tak veľmi milovala, sa ocitla v širšej dolnozemskej rovine. Len veľká energia, pevná vôľa a nezlomná viera jej pomohli preniesť sa cez ťažké začiatky. Starala sa o výchovu mladej generácie, účinkovala v mládež-

Oľga Textorisová (Zdroj ALU SNK)

Oľga Textorisová ako malé dievčatko (Zdroj ALU SNK)

nických spolkoch, opatrovala chorých a vojnou postihnutých občanov.² Vychovala päť dievčat, medzi nimi sirotu, neskoršiu poetku, Mašu Haľamovú, ktorá na Textorisovú spomína ako na slovenskú vlastenku – učiteľku so „zlatým a bohatým srdcom.“³

V Pazove bývala u rodiny Pucovských, dolnozemskej Slovákov, ktorí nemali deti. V dome, presýtenom vôňou po kukuričných klasoch, bolo vždy miesto pre opustené sirotky. Podvečer chodila navštevovať choré ženy a deti, ktorým rozdávala lieky, pokrmy, ale aj útechu a rady. Pri večernej modlitbe neraz zabúdala na deti kľáčiacie okolo nej s ospalými očami a odtlačenými kolenami, nechápajúce jej modlitby. Jedného dňa prišli vojaci a pána Pucovského odvedli. V ten večer sa Textorisová modlila takým smutným, detským, krehkým, zlomeným hláskom, až sa deti rozplakali. Pre odopretie vojenskej povinnosti bol Pucovský zastrelený. Hrôzy vojny príliš zaľahli na jej citlivú dušu. Stala sa tichou, zamyslenou a jej bývalý vtíp a humor sa už takmer vôbec neozýval.⁴

Po dvoch rokoch na svojom novom pôsobisku založila s pomocou Božou nedeľnú školu.⁵ V Starej

Pazove pôsobila do roku 1912 so Štefániou Michalovou (neskôr Mičátkovou, vdovou Dr. Ludovíta Mičátka) a prišla po učiteľke Irene Pivkovej (neskôr Hodžovej, manželke predsedu vlády Dr. Milana Hodžu). Po návrate do Turčianskej Blatnice účinkovala v Sdružení evanjelickej mládeže a podľa vzoru štúrovcov zorganizovala nedeľnú školu a modlitebný krúžok.⁶ Jej nedeľné prednášky na tému „Ako žiť správne“ mali vplyv na vývoj charakteru dospievajúcej mládeže.⁷ Zomrela v Turčianskej Blatnici 4. júna 1938. Na parte mala uvedený citát zo Svätého Písma: „Ved' pre mňa žiť je Kristus a zomrieť zisk“.⁸

TVORBA

NOVELY

Literárne činná bola už pred prvou svetovou vojnou. Jej literárna tvorba bola spojená najmä s časopisom *Dennica*,⁹ v ktorom v rokoch 1899 – 1911 uverejnila pod rôznymi pseudonymami (Fata Morgana, Janko Jedľa, Jasmín, K. Olšanská, Šidlo, Žofia Ravenská a i.) štrnásť noviel. Práce v tomto časopise predstavovali slovenskú obdobu ženského čítania, ktoré slovenské čitateľky poznali predovšetkým z nemeckých edícií.

Ženy rady čítali a vzdelávali sa, ale okrem Biblie a zábavných diel nečítali nič iné. *Dennica* mala byť akýmsi „mostom“ medzi zábavou a poučením. Časopis sa orientoval na menej vzdelané vrstvy žien. Mal „budiť“ vedomie žien jednoduchším štýlom. Oľga Textorisová v tomto časopise uverejnila prózy *Na trati* (1899), *Hárem, Ráno a poludnie, V babom lete, Hľadanie šťastia* (1900), *Odrazené šípy* (1902), *Zvyknutou cestou* (1903), „*Nesvoľujem!*“ (1904), *Meniny, Púť nocou* (1905), *Starým chodníčkom* (1906), *Z brehov Mútnanky* (1907), *Na rozcestí* (1910), *Fijalôčky* (1911), ktoré tematizovali poväčšine tradičné ľúbostné konflikty alebo situácie zo života mladých žien. „*Boli zasadené do slovenského prostredia a zobrazovali problémy národnej identity a jazyka.*“¹⁰

Textorisovej novely sú podľa obsahu spoločenské. Predstavila v nich súdobú slovenskú spoločnosť, ktorú najlepšie poznala, teda slovenskú inteligenciu. Vo svojich dielach s ľahkosťou zobrazuje a podáva zaujímavé témy, reflektuje v nich vzťahy, názory a postoje. Typovo rôznorodé charaktery postáv predstavujú morálne i hodnotovo odlišné roly, ktoré stupňujú peripetie v dejovej osnove, pričom autorka je na strane statočných ľudí.

Debutovala v roku 1899 novelou „*Na trati*“, v ktorej vystupuje Anička, predstaviteľka nového, moderného príbehu.

V období tvorby Oľgy Textorisovej sa zamestnanie žien vnímalo ako niečo neprirodzené k „prirodzenému“ poslaniu ženy. Oľga toto vnímanie stvárnila v novele *Hľadanie šťastia*, v ktorom sa postava učiteľky Dariny Lubičovej vyznáva zo svojho vnútorného pocitu životnej nespokojnosti. „*Zvonku som spokojná, deti ma majú radi, ale vnútorne nie.*“¹¹ Hlavná protagonistka najskôr navštívi vydatú sestru, ktorá jej na otázku, či je šťastná, odpovie: „*Vydaté ženy obetujú viac, ako im vrátia a sú ľahko nahraditeľné.*“ Druhá sestra Matilda, učiteľka, jej na rovnakú otázku odpovie, že je šťastná s deťmi, ale tie po čase odídu. Matilda priznáva pocit životnej nespokojnosti. Darina obom sestrám hovorí, že pre šťastie obetuje všetko a vrátené jej bude všetko. Autorka v tejto novele poukazuje na to, že ľudia nikdy nie sú spokojní s tým, čo majú.

Tematicky odlišná je novela *Meniny*, v ktorej 18-ročná Želka Stromcová píše svojej 25-ročnej sesternici, učiteľke. Želkin otec má meniny a ona pripravuje hostinu. V liste píše, aké je potrebné vzdelávanie žien, ktoré sa zaoberajú len domácnosťou. Hlavná hrdinka takto poukazuje na problémy postavenia žien. Textorisová tu naznačila prvky emancipácie.

V podobnom duchu sa nesie aj novela *Nesvoľujem*, v ktorej pán Borica chce vydať svoju dcéru Natáliu do dobrej rodiny, avšak ona je proti. Jej budúci ženích Malina si o nej myslí, že je pyšná. Ale ona niekoľkokrát vyslovuje názor, že sa nedá predať.¹² Svadba sa nakoniec nekonala a pán Borica ďakoval Bohu za také hrdé dieťa.

V ďalšej novele *Ráno a poludnie* vystupuje Želmíra Lančová, ktorá sa rozhodne pre život so svojou láskou advokátom Albertom Ražkom, ktorého stretla vo vlaku pred 10 rokmi a teraz sa s ním stretáva v dome svojej vydatej sestry. Rozhodla sa obetovať svoju samostatnosť a panenskú slobodu. Život vydatej ženy bol v tej dobe vnímaný ako „hladší“ život. Naopak, život slobodnej ženy nebol pre každého. Vhodný bol len pre tie ženy, ktoré nepotrebovali podporu. Takou bola Želina priateľka Nela Leštinská, tiež učiteľka, ktorá odmietla svojho 60-ročného nápadníka.¹³ Je predstavovaná ako rázna a odmeraná. Aj v tejto novele vidíme náznaky emancipácie.

V novele *Odrazené šípy* riešila Oľga Textorisová nedostatok charakteru u mužov. Zobrazuje preka-

zené stávky mužov na ľahké získanie žien, ktoré im hlavné postavy novely prezrazia.¹⁴

Aj keď v dielach Olgy Textorisovej sú bohato zastúpené novely s tematikou rodinných vzťahov, nájdeme v nich aj reflexiu problematiky kultúrnej identity. V novele *Zvyknutou cestou* sa národne prebudená ženská postava, dovtedy Maďarka, teraz Slovenka, čuduje, prečo sú v slovenskej literatúre Slováci vždy dobrí a postavy z iného tábora zlé: „Čo Neslovák, to nepekny charakter“.

V memoárovej próze *Rozpomienky z doby vojny*¹⁵ priblížila autorka osudy ľudí v rokoch vojny a počas prevratu tak, ako ich videla a prežila v Chorvátsku. Neskôr opustila beletriu, čo mnohí považovali za škodu, pretože časom by sa určite prepracovala k zložitejším postavám.

POÉZIA

Svoje básnické prvotiny *Nehnevaj sa!*, *Nedostižná*, *Nezabudni* a *Nemôž zabudnúť* uverejnila Textorisová v Dennici (1901) pod pseudonymom Jasmín.

V poézii dominuje ľúbostná tematika. Básne nie sú dlhé a pri tvorbe používa rôzne druhy rýmov. V prvých dvoch básňach je združený rým, v básni *Nezabudni* použila prerývaný a v poslednej básni *Nemôž zabudnúť* je obkročný rým.

INÁ TVORBA

Do evanjelických a cirkevných časopisov prispievala poučnými a mravnonáboženskými článkami. Venovala sa rôznym témam, ako slovenské miestne znalosti, história regiónu, náboženské dejiny či etika. Z nemčiny prekladala krátke rozprávky, ktoré uverejňoval *Evanjelický posol zpod Tatier*.¹⁶

DETSKÉ VÝSTUPY

Na školské besiedky a slávnosti napísala v 20. a 30. rokoch desiatky didakticky zameraných dialogizovaných scénok v próze alebo vo veršoch.

Nakladateľstvo O. Trávníčka v roku 1929 vydalo Textorisovej prvé *Detké výstupy k školským slávnostiam*, v predslove ktorých vysvetľovala, ako zháňala nové i staré šlabikáre, nové i staré čítanky pre deti.

Do školy chodilo 70 detí a Textorisová chcela, aby každé z týchto detí niečo prednieslo. Slávnosti, ktoré sa usporadúvali každý rok, sa postupne zlepšova-

li. Ako hovorila Olga Textorisová: „*zmúdreli sme*“. Myslela tým, že rokmi sa im podarilo „vychytať“ chybičky a poučiť sa z nich. Vyberalo sa aj skromné vstupné, z čoho dostali chudobnejšie deti písanky, materiál k ručným prácam či školskú skriňu.¹⁷ Det-skými výstupmi chcela Textorisová deti vychovávať. Dôkazom môžu byť zvolené témy, ktoré nazahŕňajú len vianočného obdobia.

Pri písaní detských výstupov si Olga Textorisová pomáhala rôznou literatúrou, napríklad detský výstup *Tri motýle* napísala podľa anglickej rozprávky *Žeravé uhlie*. S dovoľením Terézie Vansovej upravila Textorisová rozprávku *Maník poslom vianočným*. Detský výstup *Anjel a stromček* napísala podľa básne N. Maška. Okrem toho, napísala aj detskú scénku *Vianoce sirôt* podľa knihy *Weihnachtsvorträge* s dovoľením nakladateľov Enslin a Laiblin Rentlingen.¹⁸ Vo vydavateľstve Tranoscius v roku 1934 vyšla Textorisovej kniha *Snehulka a trpaslíci*, ktorá obsahovala ešte 22 rozličných výstupov: *Pred Štedrým večerom*¹⁹, *Vianočné pozdravy*, *Žiadosti jedlíc*, *Ako sa Miško premenil*, *Anjel, stromec a trpaslík*, *Tri dukáty*, *Božia miera*, *Cnosti*.²⁰ Posledný menovaný detský výstup poukazuje na ľudské vlastnosti, s ktorými sa počas života môžu stretnúť nielen deti, ale aj dospelí. Každé z detí, ktoré predstavovalo jednu z cností, nieslo v ruke, ak to bolo možné, rekvizitu. Dieťa s ľaliou v ruke symbolizovalo úprimnosť, s kotvou zas nádej, srdce symbolizovalo lásku a kríž symbolizoval vieru. Zároveň každé dieťa zarecitovalo básničku, v ktorej predstavilo vlastnosti danej cnosti. Zaujímavý obsah má v zbierke detský výstup *Naše Slovensko*. Vystupuje v ňom rozprávač, ktorý symbolizuje Slovensko. Ďalej je v diele uvedených Dvanásť krajov, Šesť pohorí, Päť riek a Tri mestá. „Slovensko“ (reprezentuje staršie dievča) si sadne na trón s korunou na hlave. Všetky deti, ktoré reprezentujú nejaké časti Slovenska, boli označené jednotlivými rekvizitami. „Okresy a Mestá“ mali na čelách pásky s menami, „Pohoria“ mali diadémy s menami, „Rieky“ mali pásy cez prsia s menami. Všetky názvy boli z diaľky viditeľné.²¹ Deti jednotlivo prichádzali pred rozprávača a predstavili sa.

Textorisová sa tak snažila získať záujem detí o Slovensko a zároveň chcela poukázať na zaujímavé miesta a krásy Slovenska.

V ďalšej hre *Učebné predmety* 12 detí zobrazovalo jednu učebnicu. Deti postupne hovorili, akú knihu reprezentujú.²² Autorka pútavým spôsobom priblížila deťom predmety, ktoré ich v škole čakajú a načo sa môžu v škole „tešiť“.²³

V Transociu v roku 1937 boli vydané detské hry *Boží šafári*²⁴ a *Zima a jej poslovia*.

Ďalšia zbierka, vydaná rovnako v roku 1937, obsahuje výstup *Čistota pol života*.²⁵ V zbierke sú ďalej veršované scény *Víla a stromy*²⁶, *Ku dňu sporivosti* a básne *O peniazoch* a *Tri farby našej zástavy*.²⁷

V detskej scénke *Sväté knihy*²⁸ deti postupne predstavujú šesť svätých kníh, ktoré si musia ctiť a vážiť, a to Katechizmus, Kancionál, Spevník, Funebrál, Biblické histórie a Biblia. Prvé štyri knihy predstavujú chlapci, posledné dve dievčatá. Všetci sedia pri stolíku a každý z nich recituje báseň o jednotlivé svätej knihe.²⁹ V tom istom roku vyšli v Transociu aj detské scénky *Návšteva z rozprávkovej ríše* a *Kolobeh vody*. V prvej scénke rozprávkové bytosti Lomidrevo, Zlatovláska či Loktibrada pripomínajú deťom, že nemajú nikdy klamať a majú si navzájom pomáhať.

V scénke *Kolobeh vody* jeden väčší žiak rozpráva ôsmim menším chlapcom o daroch nebeského Otca, ktoré sú drahšie nad zlato. Je to soľ, sloboda, ale najväčším darom je voda. Pre deti napísala Textorisová aj poučnú detskú scénku *Záhradník a stromy*,³⁰ v ktorej štyria chlapci predstavujú Stromy a šesť dievčat Ovocie. V scéne vystupuje Záhradník a poučuje deti, ako a kam sadiť stromy. Stromy zase vysvetľujú Záhradníkovi, aké majú plody a ktoré sú odolné voči zime.

Textorisovej výstupy majú väčšinou charakter rozpracovaného školského učiva, v ktorom deti predstavujú vlastnosti predmetov, vecí i zamestnanie ľudí.

Olga Textorisová v didakticky ladených krátkych scénkach predstavila na pozadí hlavnej učebnej látky aj sociálne či nábožensko-etické problémy spoločnosti.³¹ Jej práce dopĺňujú medzeru v literatúre tohto druhu.

Pre deti napísala Textorisová ešte *Tri rozprávky*.

V úvode sa prihovára deťom a hovorí im o rozprávkach, ktoré kedysi s veľkou obľubou počúvala. Pôvod rozprávok nepozná, no prirovnáva ich k príjemnému jarnému vetriku.³² Rozprávky, ktoré jej rozprávala mama a známa pani, boli pravdepodobne vymyslené. Do spomínaných rozprávok zakomponovala i motívy z antických príbehov.³³

PREDNÁŠKY

Po jej smrti vyšiel výber z jej publicistiky pod názvom „*Prednášky Olgy Textorisovej*“, ktoré vznikli v rokoch 1932 – 1934. Autorka ich predniesla v Starej Blatnici, preto sú v nich zmienky o tejto obci a jej

pomeroch. Pri vypracovaní prednášok sa opierala o nemecké dielo D. Friedricha Ahlfelda (*Das Leben im Lichte des Wortes Gottes* z roku 1871). Dielo neprekladala doslovné, len z neho voľne čerpala. Text doplnila, pozmenila a prispôsobila domácim pomerom. Prednášky odzrkadľujú zmyšľanie duchovne prebudenej Slovenky. Ich poslaním bolo poukázať na osobu Ježiša Krista, ktorý je rovnaký dnes aj včera.

Zaujímavá je prednáška s názvom *Priateľstvo*. Olga Textorisová v nej uvádza, aké je ťažké byť opusteným. Je to smutné rovnako ako keď vidíme osamelý kvet alebo zviera. Ale ďalej hovorí: „*Človek, aj keď je sám, necíti samotu, pretože sa môže porozprávať s Bohom. V takejto chvíli nás karhá, preto veľa ľudí nemá rado samotu.*“

Podľa Textorisovej sa najkrajšie priateľstvá uzatvárajú najčastejšie v detskom veku. Deti medzi sebou vycítia, ktoré z nich je sebecké a naduté.

V prednáške *Staroba* vyjadrila zaujímavú myšlienku: „*Každý sa chce dožiť vysokého veku, ale nechce byť starým.*“ Ďalej hovorí: „*Dobre je umrieť vtedy, keď sme našli Pána.*“ Ľudské roky prirovnáva ku koňom, pretože aj tie podvečer rýchlejšie bežia. Tak aj naše roky, naše dni ubiehajú rýchlejšie, keď sa blíži večer nášho života.

V prednáške *Dobré meno* rozpráva, že Boh to usporiadal tak, že nie všetci môžu byť bohatí, ale chudobní a bohatí musia byť pomiešaní. Rovnako nemôžu byť všetci múdri a šikovní. Jeden majetok však môžu mať všetci, a to dobré meno a dobrú povesť. O dobré meno musíme prosiť Boha ako o chlieb – vrúcne a vytrvale. Hovoriť len pravdu, byť verní a nesľubovať to, čo nemôžeme alebo nechceme splniť. Najkrajšie dedičstvo, ktoré podľa Textorisovej môžu rodičia svojim deťom zanechať, je dobré meno.³⁴

S dobrým menom súvisí aj prednáška *Povolaanie*, v ktorej Textorisová píše, aká je práca dôležitá. Hovorí, že väčšina bitiek a vražd sa vykoná v čase oddychu, keď nie sú ľudia zamestnaní. Práca nám bráni upadať do hriechu. Človek by nemal zabudnúť okrem telesnej práce aj na prácu duševnú. Dôležité je, aby si dieťa vybralo také povolanie, ku ktorému ma náklonnosť a schopnosť. Ak rodičia nútia deti do povolania, bude potom svoju prácu robiť s nechuťou.

V prednáške *Spoveď* sa Textorisová prihovára ľuďom, aby boli pripravení na smrť. Pretože smrť sa nikdy dopredu neohlási. Nemajú sa nechať prehovárať inými ľuďmi od spovede a opovrhovať ňou.

Oľga Textorisová ďalej spomína aj poslednú hodinu človeka, ktorú má, rovnako ako hodinu narodenia, každý z nás. V prednáškach sa venuje aj témam sobáš, domácnosť alebo testament.

ZÁVER

Na pohrebe Oľgy Textorisovej predniesol kňaz kázeň, v ktorej o nej povedal, že bola pravoverná evanjelička a dobrá Slovenka pôsobiaca v cirkvi i v národe a jej práca ostane príkladom.³⁵ Je pravda, že nie každý autor sa dostane do literárnych dejín. Ale

pravda je aj tá, že literatúru netvorí len géniovia, ktorí stoja na jej vrcholoch v najprednejších radoch. Oľga Textorisová síce nebola na vrchole literatúry, ale aj tak si zaslúži pozornosť ako kultúrna a národná pracovníčka i ako ženská spisovateľka.

Textorisovej práce sa čítajú ľahko, dobre a čitateľov zaujmú. Vo svojich dielach približovala vlastivedné poznatky, historické udalosti, cirkevné dejiny, osobnosti, ale i etické a spoločenské princípy ľudského konania.

Patrila ku generácii národných učiteľov, ktorí svoje poslanie chápali ako službu národu a realizovali ju okrem školy aj v literárnej, charitatívnej a osvetovej oblasti.

POZNÁMKY

- ¹ Keď mala vykonať učiteľskú prísahu pred maďarskou školskou radou, uvedomila si, že to nemôže urobiť pred Bohom a radšej odišla zo svojej rodnej zeme.
- ² *Slovenský biografický slovník VI. Zväzok, Ť – Ž*. Martin: Matica slovenská, Biografický ústav, 1994, s. 51.
- ³ Literárny archív : Slovenská národná knižnica – Archív literatúry a umenia, signatúra 216 BI 39.
- ⁴ Literárny archív : Slovenská národná knižnica – Archív literatúry a umenia, signatúra 216 BI 39.
- ⁵ MAYEROVÁ-GÜNTHEROVÁ, Alžbeta. Priekopníčka Oľga Textorisová. In: *Evanjelický posol spod Tatier*, 1950, roč. 40, č. 43, s. 341.
- ⁶ *Obzor Gemera*, 16, 1985, č. 1, s. 39 – 40.
- ⁷ Polonec, Andrej: *Blatnica. Brána do Gaderskej doliny*. Martin: Osveta, 1971, 176 s.
- ⁸ List Filipanom prvá kapitola, 21. verš.
- ⁹ Zakladateľkou časopisu, ktorý vychádzal koncom 19. storočia a začiatkom 20. storočia, bola spisovateľka Terézia Vansová. Išlo o ženský časopis pre poučenie a zábavu, ktorý vychádzal v Ružomberku od roku 1898 do roku 1914. Prestal vychádzať pre nepriaznivú situáciu spôsobenú prvou svetovou vojnou. Dennica pre ženy prinášala zábavné a poučné čítanie, dávala im rady ohľadom udržiavania správneho chodu domácnosti. Neskôr sa jej obsah rozšíril i na prílohu Rodina. Profiloval sa ako realisticky orientovaný časopis v duchu umierneného feminizmu zdôrazňujúci kresťansko-národné hodnoty (so základnými pojmami národ a viera). Autorky písali do Dennice popri svojich bežných povinnostiach.
- ¹⁰ HUČKOVÁ, Dana: K problematike ženských pseudonymov v slovenskej literatúre na prelome 19. a 20. storočia. In : M. Poriežová, ed. *Studia Bibliographica Posoniensia 1/2013*. Bratislava: Univerzitná knižnica v Bratislave, 2013, s. 93 – 103.
- ¹¹ Učiteľské či úradnícke pôsobenie žien obmedzoval tzv. verejnoprávny celibát – nemohli sa vydať, resp. vydajom prišli o svoje miesto.
- ¹² „Utratenú svobodu by mi nevrátili peniaze. Bol by hriech obetovať celý, pekný život.“ In: *Dennica*, 1904, č. 9, s. 131.
- ¹³ HUČKOVÁ, Dana: Reflexia postavenia žien v časopise Dennica v rokoch 1898 – 1903 a dobový literárny obraz ženy. In *Dudeková, Gabriela (ed.). Na ceste k modernej žene: Kapitoly z dejín rodových vzťahov na Slovensku*. Bratislava: Veda, 2011, s. 62 – 78.
- ¹⁴ Dej sa odohráva na svadbe, kde sa družbovia dohovárajú na tom, ako sa im podarí získať družičky.
- ¹⁵ TEXTORISOVÁ, Oľga: Rozpomienky z doby vojny. In *Živena*. 1921, roč. XI, č. 4 – 10.
- ¹⁶ Časopis založený Jurajom Janoškom v roku 1910.

- ¹⁷ TEXTORISOVÁ, Oľga: *Detské výstupy k školským slávnostiam*. Žilina: O. Trávníček. 1929, 90 s.
- ¹⁸ Okrem toho tu nájdeme detské výstupy: *Život žiakov, Márnotratný syn, Dvanásť mesiačikov, Pastierska hra, Pred Vianoci, Vianoce, Jedlička, Vianoce sirôt, Pri jasličkách, Rozhovor anjela s deťmi, Boj zimy s jarom, Hádka stromov, Anjel a Mikuláš, Malá škola, Ježiš, priateľ dieťať a Ludské stavy*.
- ¹⁹ Vystupujú tu Horár s jedličkou, Kupec s cukríkmi, Stolár so stolčekom, 6 dievčat s batôžkami a košíčkami. Všetky deti sú oblečené do zimy.
- ²⁰ Objavujú sa tu 4 Anjeli a 12 Cností: Pilnosť, Milosrdenstvo, Spravodlivosť, Svornosť, Úprimnosť, Miernosť, Čistota, Skromnosť, Nevinnosť, Láska, Viera, Nádej. Anjeli sa ich postupne pýtajú, kto sú a ako sa volajú. Spravodlivosť odpovedá: Majú ma radi slabí zväčša a u mocných nemám veľa priateľov. Úprimnosť: Medzi dobrými ľuďmi má veľa priateľov. Čistota: Na zemi ju pozná takmer každý. Navštevuje domy, chatky vo všedný deň, najmä pred nedeľou a sviatkami. Skromnosť: U ľudí rozumných. Viera: Odkedy ľudia žijú na zemi, je v každej ľudskej hrudi. Prebýva v chrámoch, príbytkoch, u chudobných i bohatých.
- ²¹ Orava sa opisuje ako najchladnejšia dcéra s borovými lesmi, na ktoré duje od Poľska chladný vietor. Nad riekou Orava stojí Oravský hrad. Chudobná zem veľa nerodí len ovos, kapustu a zemiaky. Je ale kolískou Hviezdoslava či Kukučina. Turiec sa charakterizuje ako nie veľké dieťa. Zo všetkých strán vysoké pohoria ako ohrady. Malých dediniek má plno. Je to kolíska Hodžu a Kollára. Martin nie je veľké mesto, ale dá sa o ňom mnoho rozprávať. Ďalej pokračuje Gemer, Liptov, Šariš, Hont, Zvolen, Tekov a Spiš, ktorý o sebe rozpráva ako o chladnom kraji ležiacom pod Tatrami, obývané zväčša Nemcami. Nachádzajú sa tu staré mestá Levoča, Kežmarok či Poprad. Vo svojom opise postupujú pohoria a mestá. Turčiansky sv. Martin Slovensku hovorí, že je jeho malý syn. V meste sa nachádza cintorín, kde odpočívajú Vajanský, Kuzmány, Mudroň, Halaša, Kmeť či Kukučín.
- ²² Šlabikár sa prezentuje ako malá knižočka, z ktorej sa učia malé deti. S ňou vstupujú deti do paláca múdrosti. Druhá kniha bola Čítanka, Šlabikárova staršia sestrička. Kniha Počtoveda hovorí, že Šlabikár a Čítanku deti milujú, no pri nej krčia nosom. Čísllice nie sú deťom po chuti. Ale na tom nezáleží, lebo je potrebná. Ďalšími knihami (postavami) boli Prírodopis, Zemepis (pre mnohé deti ťažký), Dejepis (s 2 zvitkami papiera), Spev a Náuka viery, ktorá učí deti o ceste do neba, aby si obľúbili pravdu a vedeli pomáhať.
- ²³ Zemeguľa, počítadlo, spevník, šlabikár.
- ²⁴ Tetka Veronka rozpráva malej Boženke a Darinke o nastávajúcej krutej zime, ktorú zvlášť chudobní veľmi pocítia. A na otázku Boženky, kto sa stará o chudobných, Veronka odpovedá, že Boží šafár, ľudia, ktorí pomáhajú svojim blízkym.
- ²⁵ Matka budí Palka, aby vstával do školy. Palko sa hrozne bojí vody, preto utečie neumytý. Vtom však za ním letí celé vojsko: Lavór, Krčah s vodou, Uterák, Mydlo, Kefka na umývanie rúk, Kefka na zuby, Nožnice, Pasta na zuby, Hrebeň, Kefa na šaty, Kefa na topánky. Všetky predmety, ktoré predstavujú malé deti, vyprávajú, ako si vzali Palka do práce. Príde preto neskoro do školy, ale učiteľ sa nehnevá, keď ho vidí pekného a čistého.
- ²⁶ Chlapci predstavujú jednotlivé stromy ako Dub, Lipa, Topol či Orech. Každý z nich niečo o sebe porozpráva.
- ²⁷ TEXTORISOVÁ, Oľga: *Čistota pol života; Vila a stromy; O peniazoch; Tri barvy našej zástavy*. Liptovský Mikuláš: Tranoscius. 1937, 24 s.
- ²⁸ V zbierke sa nachádza aj detská scéna *Pilnosť a lenivosť*.
- ²⁹ Katechizmus, aj keď je malá kniha, deti ju nemajú radi. Biblia o sebe „hovori“ ako o matke svätých kníh.
- ³⁰ Spolu s ňou vyšli aj detské scény *Krajčírkin sen* a *Obchodníčka*.
- ³¹ SLIACKY, Ondrej: *Slovník slovenských spisovateľov pre deti a mládež M – Ž*. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2005, s. 284.
- ³² TEXTORISOVÁ, Oľga: *Tri rozprávky*. Liptovský Mikuláš: Tranoscius. 1937, 63 s.
- ³³ SLIACKY, Ondrej: *Dejiny slovenskej literatúry pre deti a mládež do roku 1945*. Bratislava: Mladé letá, 1990, s. 138.
- ³⁴ TEXTORISOVÁ, Oľga: *Prednášky Oľgy Textorisovej*. Liptovský Mikuláš: Tranoscius. 1947, 104 s.
- ³⁵ TEXTORISOVÁ, Oľga: In: *Evanjelický učiteľ: zprávy Spolku evanj. učiteľov na Slovensku*. Roč. II., 1938, č. 2, s. 27 – 28.